

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare
Miljödepartementet
m.nm@regeringskansliet.se

Handläggare
Enheten för miljöhälsa
Sara Wall

Datum
2022-11-30
Vårt ärendenummer
03143-2022

Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om EU-förordning om minimikrav för återanvändning av vatten

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, med kommentarer.

Sammanfattning

- Folkhälsomyndigheten **tillstyrker** att EU-förordningen om minimikrav för återanvändning av vatten förs in i miljöbalken och miljöförordningen.
- Folkhälsomyndigheten **tillstyrker** införandet av en ny förordning med kompletterande bestämmelser.
- Folkhälsomyndigheten önskar lyfta behov av uppföljning av effekter på mark och vatten, ny kunskap samt att utveckla kvalitetskrav anpassade till en svensk kontext.
- Folkhälsomyndigheten saknar en redogörelse för hur avloppsreningsverk inte är optimerade för att reducera mikroorganismer, och hur bräddningar hanteras, vilket är centralt för riskanalysen.
- Folkhälsomyndigheten anser att smittskyddsperspektivet ges större utrymme vid tillståndsförfarande och riskbedömning för att ge bättre möjlighet att beakta riskerna med antibiotikaresistens, till exempel kopplat till avloppsvattnets ursprung.
- Folkhälsomyndigheten ser ett behov av vägledning kring definierade behandlingsmetoder för rening av avloppsvatten och deras effekt på mikroorganismer, eftersom E. coli har begränsat värde som indikator och parameter för att bedöma riskerna för smittspridning.
- Folkhälsomyndigheten anser att de delar av Bilaga 2 som handlar om högrisklivsmedel bör lyftas till huvudrapporten, till exempel gällande bladgrönt.
- Folkhälsomyndigheten anser att återanvändning av avloppsvatten bör beakta exponering för PFAS och utvärdera om kommande gränsvärden föranleder ytterligare kvalitetskrav.

Folkhälsomyndighetens kommentarer

Folkhälsomyndigheten vill påtala de risker som spridning av renat avloppsvatten på jordbruksmark kan medföra, tillsammans med andra konsekvenser på till exempel grundvatten, samt påtala att eventuell påverkan på miljö och hälsa bör följas upp inom de områden där vattnet används. Folkhälsomyndigheten vill även lyfta behovet av att kontinuerligt beakta ny kunskap inom riskområdena smittspridning, antibiotikaresistens, metaller eller organiska föreningar, och i nödvändiga fall utveckla kvalitetskrav som är anpassade till en svensk kontext. Det kan även uppkomma behov av att justera kvalitetskrav i enlighet med EU:s slamdirektiv och avloppsvattendirektivet som båda är under revidering.

4.3.2 Avloppsreningsverkens utformning

Folkhälsomyndigheten saknar en redogörelse för hur avloppsreningsverk fungerar och att dessa inte är optimerade för att reducera mikroorganismer och därmed inte patogena bakterier, virus eller parasiter (smittämnen). Det är också oklart hur bräddningar, det vill säga ”tillfälligt utsläpp av avloppsvatten som görs när ett system blir överbelastat” ska hanteras, vilket är av stor vikt ur ett smittskyddsperspektiv eftersom en bräddning innebär att orenat avloppsvatten släpps ut till recipienten. En sådan redogörelse är central för förståelsen av de risker och behov som ett system för användning av avloppsvatten innebär.

6.5.2 Antibiotikaresistens och antibiotika

Vid tillståndsförfarandet och riskbedömning är det av stor vikt att smittskyddsperspektivet tydliggörs för alla inblandade aktörer. I redovisningen skulle detta kunna lyftas tydligare och kopplas till behov av vägledning. Aspekter som ursprunget av avloppsvattnet är en faktor som skulle kunna nämnas då exempelvis förekomsten av antibiotikaresistenta bakterier och förekomst av gener som kodar för antibiotikaresistens är högre i till exempel avlopp från sjukhus. Förhöjd förekomst av metaller och organiska ämnen i avloppsvattnet kan också ha en möjlig påverkan i spridningen av upprätthållandet av antibiotikaresistenta bakterier och relaterade gener.

6.5.4 Organiska ämnen

En del av den svenska befolkningen har en exponering för PFAS via mat och dricksvatten som överskrider det tolerabla veckointaget (TVI), enligt preliminära beräkningar från Livsmedelsverket. Folkhälsomyndigheten vill framhålla vikten av att exponering för PFAS reduceras, däribland lokal exponering via förorenade grödor som återanvändning av avloppsvatten kan bidra till. Det pågår ett arbete för att ta fram gränsvärden för PFAS i livsmedel och vatten. Det bör följas upp och utvärderas om dessa gränsvärden föranleder ytterligare kvalitetskrav gällande PFAS i avloppsvatten så att den sammanlagda exponeringen för PFAS i befolkningen inte utgör en hälsorisk.

Bilaga 2 Kunskapssammanställning avseende risker med renat avloppsvatten

Som påtalas i bilaga 2 har E. coli begränsat värde som indikator och parameter för att bedöma riskerna för smittspridning orsakat av renat avloppsvatten eller naturvatten exempelvis för bevattning av livsmedelsgrödor. Denna indikatorbakterie motsvarar i de flesta sammanhang inte virus och parasiter, eller andra bakteriearter/-familjer i fråga om tålighet och överlevnad.

Även som indikator för förekomst av antibiotikaresistens har E. coli begränsningar, speciellt om man använder sig av odling för ospecifika E. coli. En följd blir att det är viktigt att ange och ge vägledning kring definierade behandlingsmetoder för ytterligare rening av avloppsvatten och deras effekt.

Verksamhetsutövaren bär ansvaret, och kedjan för att producera säkra livsmedel behöver fungera i alla led där principerna för HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points, Faroanalys och kritiska styrpunkter) bör i viss mån kunna vara applicerbara för dessa system snarare än att förlita sig på en kontroll i slutet av kedjan.

Innehållet i bilaga 2 är central, avseende exempelvis förslaget att inte använda renat avloppsvatten till bladgrönt som kan bedömas vara ett högrisklivsmedel avseende spridning av patogena mikroorganismer. Det vore därför önskvärt att lyfta delar av innehållet i bilagan till huvudrapporten i redovisningen.

Folkhälsomyndigheten bedömer att det kan finnas behov av ytterligare vägledning till verksamhetsutövare för användning och krav på renat avloppsvatten, utöver det som beskrivs i förordningens minimikrav samt i certifieringssystem som Revaq.

Beslut i detta ärende har fattats av den tillförordnade avdelningschefen Agneta Falk Filipsson. I den slutliga handläggningen har den tillförordnade enhetschefen Karin Ljung Björklund deltagit. Utredaren Sara Wall har varit föredragande.

Folkhälsomyndigheten

Sara Wall